

**НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА, ЩОДО ОПРИЛЮДНЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ
ПРО КІНЦЕВИХ БЕНЕФІЦІАРНИХ ВЛАСНИКІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ****AMENDMENTS TO THE LEGISLATION ON DISCLOSURE OF INFORMATION
ON THE ULTIMATE BENEFICIAL OWNERS OF LEGAL ENTITIES**

**Білан П.В., аспірант кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права**

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті охарактеризовано актуальні процедурні проблеми оновлення та внесення даних окремими юридичними особами приватного права, щодо внесення відомостей про осіб, які здійснюють кінцевий вирішальний вплив на відповідну юридичну особу.

Відповідні новели були покликані інтеграційними процесами національного законодавства по відношенню до права європейського союзу, оскільки реєстри юридичних осіб більшості країн Європейського союзу містять ширше коло відомостей про бенефіціарних власників юридичної особи, аніж національні реєстри України. При цьому відомості про кінцевих бенефіціарних власників слід вважати інформацією, яка істотно впливає на можливість держави належним чином здійснювати регулятивну політику та водночас є превентивною мірою виявлення та попередження порушень фінансової сфери діяльності держави.

Важливим фактором законодавчих змін було те, що відомості про кінцевих бенефіціарних власників необхідно оновлювати, як суб'єктам господарської діяльності, так і юридичним особам, що не мають на меті отримання прибутку до яких віднесено громадські організації, благодійні організації та ряд інших некомерційних утворень. Метою законодавця, перш за все, було створення прозорого механізму для моніторингу даних про ту чи іншу юридичну особу, задля виявлення порушень фінансового та антикорупційного законодавства.

Варто зауважити, що відповідні зміни до законодавства були запропоновані ще за рік до моменту набрання законної сили нормативно-правового акту, однак незважаючи на це, законодавчий орган не спромігся належним чином врегулювати процедурні моменти виконання відповідальними суб'єктами імперативних вимог нормативних актів. Окрім того, система державних реєстрів не була спроможна, з технічної точки зору, обробити відповідну кількість даних, які потребували первинному внесенню або ж оновленню. Саме тому, варто розглядати законодавчі зміни у розрізі їх об'єктивного вираження на конкретному прикладі.

Ключові слова: юридична особа, бенефіціарний власник, відомості про кінцевих бенефіціарних власників, фінансовий моніторинг, фінансовий моніторинг.

The article describes the current procedural problems of updating or entering data by individual legal entities of private law, on the introduction of information about persons who have the final decisive influence on the legal entity.

Relevant novelties were called for integration processes of national legislation in relation to the law of the European Union, as the registers of legal entities of most European Union countries contain a wider range of information about the beneficial owners of a legal entity than the national registers of Ukraine. At the same time, information on the ultimate beneficial owners should be considered information that significantly affects the ability of the state to properly implement regulatory policy and at the same time is a preventive measure to detect and prevent violations of the financial sphere of the state.

An important factor in the legislative changes was that the information on the ultimate beneficial owners should be updated, both for business entities and non-profit legal entities, which include public organizations, charities and a number of other non-profit organizations. The purpose of the legislator, first of all, was to create a transparent mechanism for monitoring data on a particular legal entity, in order to identify violations of financial and anti-corruption legislation.

It should be noted that the relevant amendments to the legislation were proposed a year before the entry into force of the normative legal act, but despite this, the legislature failed to properly regulate the procedural moment of compliance by the responsible subjects of the mandatory requirements of normative acts. In addition, the system of state registers was not able, from a technical point of view, to process the appropriate amount of data that needed to be initially entered or updated. That is why it is worth considering legislative changes in terms of their objective expression on a specific example.

Key words: legal entity, beneficial owner, information on final beneficial owners, financial monitoring, financial monitoring.

У процесі приведення законодавства України до стандартів права Європейського союзу, набуває актуальності питання висвітлення інформації про осіб, що мають прямий та непрямий вплив на суб'єктів господарської діяльності з метою регуляторної політики сектору економічної діяльності. Такий стан речей зумовлений наявністю численних порушень законодавства у процесі здійснення господарських операцій між пов'язаними юридичної особи, що має наслідком трансфертне ціноутворення, оскільки супроводжується умисним заниженням цін на групу товарів чи послуг.

З метою зменшення рівня корупції в країні відносно недавно було прийнято Закони України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигододержувачів юридичних осіб та публічних діячів» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції», якими вносяться зміни до низки нормативних правових актів, спрямованих на ідентифікацію кінцевих бенефіціарних власників юридичних осіб [5].

Державна регуляторна політика, на даному етапі, спрямована на створення прозорої системи у вигляді єдиного державного реєстру, який відображатиме структуру побудови юридичної особи у контексті кінцевих бенефіціарних власників.

Міністерство фінансів України було видано Наказ № 163 від 19 березня 2021 року «Про затвердження Положення про форму та зміст структури власності» [1], що на даний момент докорінно змінив перелік обов'язкових документів, які подаються органам державної реєстрації у процесі створення та внесення змін до відомостей про юридичну особу до єдиного державного реєстру фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Вказаний підзаконний нормативно-правовий акт було видано на виконання Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Такі законодавчі нововведення були покликані створити систему протидії відмиванню коштів / фінансуванню тероризму України до міжнародних стандартів, а саме з метою імплементації норм Директиви ЄС 2015/849 [2].

Таким чином, законодавчі зміни про внесення даних про кінцевих бенефіціарних власників повинні забезпечити систему фінансового моніторингу, зокрема щодо:

1) застосування ризик-орієнтованого підходу суб'єктами первинного фінансового моніторингу при проведенні належної перевірки своїх клієнтів;

2) удосконалення процедури розкриття суб'єктами господарювання своїх кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) і посилення вимог до виявлення суб'єктами первинного фінансового моніторингу бенефіціарних власників своїх клієнтів.

Відповідно до Перехідних положень Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»: юридичні особи, зареєстровані до набрання чинності цим Законом, мають подати державному реєстратору інформацію про кінцевого бенефіціарного власника в обсязі, визначеному цим Законом, та структуру власності протягом трьох місяців з дня набрання чинності нормативно-правовим актом, яким буде затверджена форма та зміст структури власності. Нормативно-правовий акт розробить Міністерство фінансів України. Ним буде затверджена форма та зміст структури власності» [3].

Основне завдання даного документу полягає у деталізації механізму впливу фізичних осіб на діяльність та функціонування господарських товариств та інших юридичних осіб. У п. 3 наказу № 163 вказано, що: «структура власності за формою є офіційним документом, що являє собою схематичне зображення структури власності юридичної особи, яка відображає всіх осіб, які прямо або опосередковано володіють цією особою самостійно чи спільно з іншими особами або незалежно від формального володіння мають можливість значного впливу на керівництво чи діяльність юридичної особи» [1].

На наш погляд, у такий спосіб держава має на меті полегшити процес одержання суб'єктами первинного фінансового моніторингу інформації про юридичну особу. Наказом Міністерства фінансів України від 02 серпня 2021 року № 440 [4] було затверджено нові принципи опрацювання одержаної від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та критерії проведення аналізу таких операцій. У вказаному підзаконному нормативно-правовому акті прямо зазначено, що: «під час проведення операційного аналізу працівники Держфінмоніторингу проводять аналіз інформації за такими критеріями, зокрема місцезнаходження, місце проживання або місце перебування учасників фінансових операцій, що проводять фінансову операцію (діяльність), або кінцевих бенефіціарних власників, їх сфера та період діяльності» [4].

Окрім цього, Міністерством фінансів України було розширено перелік додаткових даних для опрацювання одержаної від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформації. Якщо раніше їх було тільки три, то за новим Порядком – вісім. Зокрема, працівники Держфінмоніторингу тепер будуть зобов'язані аналізувати інформацію, яка стосується: «наявності даних про застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) відповідно до статті 5 Закону України «Про санкції» відносно учасників фінансової операції (діяльності) (кінцевих бенефіціарних власників); наявності даних про застосування міжнародних санкцій відносно

учасників фінансової операції (діяльності) або їх активів; відомості, отримані від СПФМ, про розбіжності між відомостями про кінцевих бенефіціарних власників клієнта, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, та інформацію про кінцевих бенефіціарних власників, отриману СПФМ у результаті здійснення належної перевірки клієнта» [2].

Варто пам'ятати, що органи, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, мають право вимагати від відповідальних суб'єктів, які звертаються із зверненням про внесення до державних реєстрів фінансових установ та/або видачу дозвільних документів для здійснення діяльності з надання фінансових послуг, а особи, що ініціюють подання заяви повинні забезпечити в обсязі, визначеному відповідними органами державної влади, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг: оприлюднення у визначеному законом обсязі інформації про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) заявників та про голову і членів наглядового та виконавчого органу заявників.

З наведеного вбачається, що державою вживається ряд превентивних заходів з метою забезпечення безпеки сектору економіки та створення прозорої системи управління та моніторингу за суб'єктами господарської діяльності, перш за все задля національної безпеки для унеможливлення випадків легалізації відмивання доходів одержаних злочинним шляхом.

Проте, зазначені нововведення містять ряд недоліків, які покликані неможливістю забезпечити дотримання вимог законодавства протягом визначеного законодавством терміну. Зважаючи на те, що Міністерством фінансів України було надано двох місячний термін для приведення відомостей про кінцевих бенефіціарних власників, у тому числі подання структури власності, у відповідність до норм закону, більшість юридичних осіб приватного права об'єктивно не матимуть можливості забезпечити належне виконання вказаних нормативних актів.

Такий стан речей зумовлений, перш за все, відсутністю суб'єктів державної реєстрації у тій кількості, яка б дозволила оновити дані про кінцевих бенефіціарних у співвідношенні кількості зареєстрованих, на території України, юридичних осіб приватного права. Іншим недоліком є вкрай малий термін для подачі документів, оскільки зважаючи на карантинні обмеження та обов'язковість попереднього запису до суб'єктів державної реєстрації, громадяни не мають фізичної можливості стати у електронну чергу з метою оновлення даних про себе, як осіб, що здійснюють прямий вирішальний вплив або ж непрямий вплив на суб'єкта господарської діяльності чи організації некомерційного типу.

З врахуванням наведених аргументів та правових позицій, можна зробити висновок, що законодавчі нововведення мають ряд позитивних моментів спрямованих на спрощення процедури первинного фінансового моніторингу та унеможливлення випадків неправомірного рейду суб'єктів господарювання зі сторони конкурентів, що є додатковим рубежем захисту від недобросовісної конкуренції. Однак, процедурні аспекти об'єктивного втілення законодавчих вимог у реальність є абсурдними, оскільки органи влади не спроможні виконати поставлені цілі та завдання у визначений законом термін, що прямо висвітлює неузгодженість між виконавчою та законодавчою гілкою державної влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Положення про форму та зміст структури власності: Наказ № 163 від 19 березня 2021 року, Міністерство фінансів України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0768-21#Text>
2. Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму : Директива 2015/849/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20.05.2015. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/es-2015849.pdf>
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
4. Про затвердження Принципів опрацювання одержаної від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та критерії проведення аналізу таких операцій: Наказ № 440 від 02 серпня 2021 року, Міністерство фінансів України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1087-21#Text>
5. Махінчук В. М. Поняття кінцевого бенефіціарного власника в законодавстві України. Збірник наукових статей. 2019. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8290/1/1034-Текст%20статті-2122-1-10-20191031.pdf>